

Geef niet alles aan geit

Geiten lusten fruitschillen, maar van aardappelschillen kunnen ze aan de diarree raken. Niet-biologische aardappelen uit de winkel zijn tijdens de opslag namelijk 'gepoederd' om uitlopers te voorkomen. Dit poeder is niet goed voor geiten.

Geef koe wel aardappel

Koeien zijn dol op aardappels. Kijk goed uit, want ze gaan door roeien en ruiten voor een maaltje aardappels. Ze zouden je zo omver lopen. Let wel op dat koeien zich niet verslikken in een hele aardappel. Beter is het om de aardappels in stukken te snijden of alleen de schillen te voeren.

MAAK ER AANMAAKBLOKJES VAN

Maak van stukjes gedroogde sinaasappelschil aanmaakblokjes voor een vuurtje. De olie in sinaasappelschillen is namelijk ontvlambaar. En het ruikt nog lekker ook. U kunt ook met het vocht uit verse sinaasappelschillen een strook papier bevochtigen en die drogen om het vervolgens als aanmaakblokjes te gebruiken.

Tekst DOUWE ANNE VERBRUGGE

Schillen

tips

GEEF PAARD GEEN AARDAPPELSCHIL

Paarden mogen in beperkte mate fruitschillen eten, maar absoluut geen aardappelschillen.

MAAK ER CHIPS VAN

Ideeetje voor aardappelschillen: maak er chips van! Gebruik hiervoor alleen biologische (onbespoten) aardappels. Maak de aardappels goed schoon, dep ze droog en schil ze iets dikker dan normaal. Schep wat olie of vet door de schillen en bak ze goudbruin in de oven, frituurpan of wok. Laat de chips uitlekken op keukenpapier en bestrooi ze met wat zout.

Geef selectief

Groenteafval zoals slabladeren, wortel-schillen en stronken van bloemkool en broccoli kunnen worden gevoerd aan landbouwhuisdieren. Schillen van zuidvruchten zoals sinaasappel, mandarijn, kiwi, mango, avocado en banaan worden niet gegeten door landbouwhuisdieren.

Tekst DOUWE ANNE VERBRUGGE | Fotografie MAX DE KRIJGER

'BUITEN IS ER
ALTIJD WEL WAT
TE BELEVEN'

Schillenboer Henk

Met nog een stuk brood van het middagmaal in de mond steekt schillenboer Henk Hartgers vanuit de bijkeuken zijn neus naar buiten. Hij kijkt even omhoog. "Mooi weer vandaag. Maar eigenlijk maakt dat mij niets uit. Want weer of geen weer, iedere week maak ik mijn rondes door het dorp. Gewonn d'urlope", mompelt hij. Henk is uniek in zijn ambacht en uniek in zijn uitspraken. *De Ster van Voorst* heerst met zijn tweewielige schillenkar. "Ik wiet wol wat er te koop is in Voorst."

'Ik weet
PRECIES
waar ik
wezen moet'

Zijn vader Roelof was schillenboer, zijn broer Roelof was schillenboer en daarom is Henk ook schillenboer. "Al vanaf mijn veertiende. Dus dat is al zo'n zestig jaar. Ik heb natuurlijk ook allemaal andere klusjes gedaan, maar het ophalen van schillen op het dorp is me nooit gaan vervelen. Geen dag. En het is mooi voer voor mijn twee koetjes en mijn Shetlandpony. Daar is het uiteindelijk allemaal om te doen. Mijn vader werkte vroeger als opperman in de bouw, maar we hadden er altijd wat beestjes naast. Meestal vier koeien en wat varkens. De koeien molken we ook. Leuk werkje. Maar dat doe ik nu niet meer. Ik koop om het jaar een tweetal kalfjes om ze vet te mesten. Daarna gaan ze voor de slacht. Dat levert me een leuk zakcentje op."

SCHOORSTEENPIEPER

Vanachter het kneuterige stalletje draait Henk met zijn schillenkar de Binnenweg op. "Ho, wacht even. Eerst nog even een sjekkie draaien, zou ik dat bijna nog vergeten. Ja joh, ze noemen me ook wel de schoorsteenpieper. Ik rook een pakkie shag per dag, zo'n vijftig stuks. Voel me er kerngezond bij." Langs de route staan bij verschillende huizen de emmers met schillen klaar. Aardappelschillen, fruitschillen en zo nu en dan een pakket oud

brood. Soms voor aan de weg, bij anderen achter in een schuurtje of onder een afdak. "Ik weet precies waar ik wezen moet. Iedere week loop ik vier verschillende routes door het dorp. De mensen weten precies wanneer ik langskom. En als er ergens een nieuw iemand is komen wonen, bel ik aan om een leeg emmertje voor de schillen aan te bieden. Hoe ik aan die emmertjes kom? Ach, die krijg ik overal. Als ik op zaterdag halverwege mijn ronde een patatje ga eten bij 't Hoekje, krijg ik van de cafetariabaas geregeld een paar lege mayonaise-emmers mee. Zo gaat dat hier."

VROUW MET GOED KARAKTER

Via de Kerkstraat komt Henk op de Rijksstraatweg uit. Iedereen die hem ziet, steekt zijn hand op of maakt een kort praatje. Dorpsgenoot Age Beertema lacht als hij Henk ziet aankomen. "Iedere vrijdag heb ik een bak met schillen klaarstaan. Zolang Henk zin heeft om door te gaan, zet ik mijn bakkie klaar." Even verderop bij slager Adriaan Aalpoel wordt een flinke zak met schillen ingeladen. "s Morgens staat hier de groenteman, vandaar die grote hoeveelheid. En ja, ik ken Henk al mijn hele leven. Ik weet niet beter dan dat hij schillen haalt. Maar ik zie Henk ook geregeld in onze slagwinkels. We verkopen hier ook maaltijden. Het liefst eet ie niets anders dan boerenkool, maar een

van mijn vrouwelijke collega's heeft Henk zover gekregen om toch ook andere stampotten te kopen. Gewoon omdat dat gezonder is." Henk reageert ad rem als hem voor de voeten wordt geworpen dat hij niet geheel ongevoelig is voor vrouwelijk schoon. "Ik zoek nog steeds een flinke boerendochter. Eentje met een goed karakter", vertelt hij met glimmende oogjes waarbij hij met zijn vingers het gebaar van geld maakt ... een rijke vrouw dus!

Met zijn karakteristieke loopje brengt Henk de schillenkar weer in beweging. Die wordt langzaam behoorlijk zwaar. Een aantal paarden in een weide wordt onrustig als ze de schillenboer zien aankomen. Ze weten dat ze een korstje brood krijgen van de oude baas. En worden even flink aangehaald. Henk neemt er de tijd voor. "Vroeger hadden we een trekhond. Flora heette ze. Lief beest joh. Een boxer, ze liep onder de kar. Dat mag nu niet meer, maar het scheelde wel een hoop duwwerk. En daarvoor hadden we een ponywagen. Dat lijkt me wel weer mooi om op te pakken; met een pony de schillen ophalen. Misschien dat dat er nog een keer van komt. Een pony heb ik al, alleen moet ik

nog aan een wagen zien te komen en die kost wel negenhonderd euro. Dat geld heb ik niet. Oh wacht, hier zijn we bij het huis van Hanny Hazelaar, ik loop even achterom. Leuke vrouw!" "Ja ja, die Henk is me er een", laat Hanny vanuit de bijkeuken weten. "Ik wil nog weleens vergeten om een bak met schillen klaar te zetten, en dan wordt ie me toch boos. Gelukkig ken ik Henk al heel wat jaartjes, dus ik heb dat toneelspelletje van hem intussen wel door!" Ergens onderweg een bak koffie bij iemand zit er vandaag niet in. "Daar heb ik geen tijd voor. In geval van een biertje was het misschien anders geweest. Maar zo heel dorstig weer is het vandaag ook weer niet." Eenzaam voelt Henk zich niet op en langs de weg. "Er is buiten altijd wel iets te beleven. En 's avonds ben ik meestal te moe van het lopen. Dan lig ik plat op de bank. Om half zes sta ik weer op. Ook in het weekend vermaak ik mij best. Wist je dat ik dj ben in café Radstaake hier op het dorp? Iedere zaterdagavond draai ik er Nederlandstalige hits van Ria Valk, Nico Haak, Willy Alberti en André van Duin, om maar eens wat te noemen. Maar kom, we gaan op hús an." Waarop de schillenboer een deuntje inzet: 'Guus, kom naar hús, want de koeien staan op springen...'

'Het is mooi
voer voor mijn
TWEE KOETJES

**GERRIT SMIT
HELPT EEN HANDJE:**
'Zo regelen we dat met
elkaar op een dorp'

HUILEND OP STRAAT

Terug bij de stal is dorpsgenoot Gerrit Smit bezig met wat hand-en-span-diensten voor Henk. De burens Jannie en Tonnie van den Breemen komen nog wat schillen brengen. Jannie weet dat Henk heel precies is op wat de pinken te eten krijgen. "Andere schillenboeren waren daar vroeger niet zo krek in. Zo mag je absoluut geen resten van een warme middag- of avondmaaltijd aan de dieren voeren. Daar gaat het vlees van stinken. Dus echt alleen schillen voeren. En dat doet Henk ook!"

Gerrit helpt Henk met het openen van het hek. Samen duwen ze de schillenkar op zijn plek. "We hebben hier samen heel wat meegemaakt, nietwaar Hendrik! Ik denk dat het zo'n tien jaar geleden is dat het gemeentebestuur in al zijn wijsheid besloot om Henk zijn vergunning om schillen op te halen in te trekken. Ik trof Henk huilend op straat aan. Dit kan niet waar zijn, dacht ik bij mezelf, en ben naar het gemeentehuis getogen om de burgemeester te spreken. Hem heb ik gemeld dat ze met hun handen af moesten blijven van een

Henk over de ponywagen van zijn vader: "Dat lijkt me wel weer mooi om op te pakken."

'Ook in **HET WEEKEND** vermaak ik mij best', zegt Henk als dj van het plaatselijke café

dorpsfiguur als Henk. Een massaal ondertekende handtekeningenactie hielp het gemeentebestuur overstag. Mensen als Henk moet je juist helpen om hen in hun kracht te zetten. Dat doe je niet door hen dingen af te pakken. Buurman Tonnie, dorpsgenoot Ed Krijgsveld en ik hebben een driemanschap gevormd om Henk te begeleiden. We helpen hem met wat administratie en financiën en houden de boel op en om het erf wat in orde, zodat hij geen gedoe met burens krijgt. Zo regelen we dat met elkaar op een dorp. Zulke dorpsfiguren wil je toch niet missen! Tijdje geleden werd ik vanuit café Radstaake opgebeld dat Henk niet helemaal lekker was. Ik erheen, en toch maar 112 gebeld. De ambulance kwam en reed vervolgens flink hard over een hobbelweg. Ongekend zeg. Ik maande de broeder om het wat rustiger aan te doen en riep hem toe: 'We hebben hier in Nederland nog maar één schillenboer en die wil ik niet graag kwijt!' Gelukkig heeft Henk het overleefd.'

VAN SCHOOL GEHAALD

Henk sloft naar het kippenhok om wat eieren te rapen. Gerrit wijst: "Dit is nu typisch Henk, dat loopje. Hier zeggen we: 'Hij loopt scheef als in een voor'. Alsof hij in een omgeploegd stuk akkerland wandelt, daar kun je ook niet recht lopen." Henk maalt er niet om, hij raapt zijn eieren. Iedere dag eet ie er wel eentje. Soms ook rauw. "Niets mis mee hoor. In een advocaatje zitten toch ook rauwe eieren!?" Net buiten het kippenhok langs het tuinpad staat de grafsteen van zijn vader. "Niet dat hij er begraven ligt, maar bij opruimingswerkzaamheden op de begraafplaats kon ik de steen meekrijgen. Nu staat ie hier. Mijn moeder is omgekomen toen een Engels vliegtuig in de oorlog de spoorweg bombardeerde. Ik was nog maar een baby. Met zeven kinderen was er niet veel te verhapstukken. En mijn vader was wel een lieve man hoor, maar ook praktisch ingesteld. Ik heb nooit leren lezen of schrijven. Daar was ik niet zo goed in, dus haalde vader mij pardoos van school af om te komen werken op ons boerderijtje. Zo ging dat vroeger. En ik ga er gewoon mee door."

Schillen

Tekst DOUWE ANNE VERBRUGGE

tips

BEWAAR DROOG EN KOEL

Schillen voor consumptie door landbouwdieren kunt u het beste opslaan op een droge en enigszins koude plek. U voorkomt hiermee dat de schillen gaan broeien en verrotten. Een afgesloten ruimte is aan te bevelen omdat anders muizen en ratten worden gelokt. Als het 's winters hard vriest is het wellicht handig om de schillen te bewaren in de bijkeuken, zodat ze niet bevroren.

SPLINTER? Pak een bananenschil

Last van een vervelende splinter? Bananenschillen helpen bij het lospeuteren ervan. Plak daarvoor de schil met de binnenkant over de splinter. Laat de bananenschil een tijdje zitten en de splinter komt los te zitten waardoor u hem er gemakkelijk uit kunt halen.

Gun varkens oud brood

Oud brood kan worden gevoerd aan varkens en koeien. Het hoeft niet gedroogd te zijn. Voor geiten is brood niet goed, ze worden er snel te dik van. Af en toe een droog korstje brood is geen probleem. Datzelfde geldt voor paarden: heel af en toe een droog stukje moet kunnen.

GEEF WILG AAN SCHAAP

Geiten en schapen lusten graag snoeiafval. Het liefst van bomen als wilg, es en els. Ze eten met liefde de bladeren en de schors op. Eikenbladeren zijn minder gezond voor erfdieren. Helemaal uit den boze zijn takken van taxus of Viburnum (heesters). Deze zijn zeer giftig.

Zet niet in zon

Plaats een schillenbak voor het maken van compost nooit in de volle zon. De kans op maden neemt sterk toe. Maak de bak af en toe schoon met water en eventueel soda of groene zeep. Middelen zoals chloor verstoren het composteerproces.

KIES EEN plastic emmer

Schillen en groente- en fruitafval kunnen het best worden bewaard in plastic emmers of kratten. Houten kratten of manden kunnen natuurlijk ook, maar het vocht in de schillen zorgt ervoor dat het hout op den duur gaat schimmelen en kapot gaat.

Maak dressing van komkommerschil

U kunt van komkommerschillen een dressing maken. Doe de schillen in een blender, gemengd met een paar theelepels olijfolie en het sap van een halve limoen. Zet de blender aan en voeg er wat peper en zout aan toe. De dressing kan op allerlei salades gebruikt worden.